# Nᴿᴿ 89.

# KORRESPONDENT NARODOWY Y ZAGRANICZNY

*z Warszawy d. 8. Listopada 1794.*

Znowu odmienna rzeczy postać. Dnia 4. Listop: zrana około godziny 5 Woysko Rossyiskie nayteższy przypuściło attak do Bateryi za Pragą usypanych. Trwało nayżwawsze z ręczney strzelby i z armat dawanie ognia przez godzin prawie cztery, w którym czasie armia Imperatorowey Jeymości wszystkie Polaków stanowiska i Pragę opanowaała, a zabrawszy armaty i ammunicyą, gdy się wielu ratowało przez mosty, z których ieden był na zwyczaynym mieyscu, drugi naprzeciw Koszar Gward: Kor: z galar uformowany, nie mało poległo; i gdy nieustawała do Miasta przez Wisłę kanonada z uszkodzeniem wielu Domow, przy odstrzeliwaniu na wzaiem z Miasta nayusilniey broniących przez Most Woysku Rossyiskiemu przeyścia, zapalony tenże Most został od strony Pragi, gdzie wiele domow ogniem płonących widzieć się dało samym wieczorem. Za uśmierzeniem się zaś tęgiey kanonady wysłani są Delegaci od Miasta Obywatele Makarewicz, Burakowski i Strzałkowski do Generała *Suwarowa* maiącego kwaterę swą w Wiązowni o mil trzy od Warszawy, końcem zawieszenia broni i traktowania o kapitulacyą. Przyięci z ludzkością powrocili nazaiutrz z doniesieniem oczekiwanych kondycyi. Nad któremi gdy znowu deliberacya nastąpiła, powtornie ciż Delegaci iachali do Obozu Rossyiskiego, zkąd za powrotem wydane są, dwa następuiące do ludu Obwieszczenia:

Rrr

## I.

## MAGISTRAT MIASTA WARSZAWY.

Gdy w dniu iutrzeyszym, w porze ranney, podług kapitulacyi przez JW. *Suwarowa* Generała woyskami Nayiaśn: Imperatorowey Jmci wszech Rossyi kommenderuiącego podpisaney, i miastu, oraz iego obywatelom i mieszkańcom z zabeśpieczeniem ich maiątkow, osób i domow iak nayuroczyściey daney, woyska Rossyiskie do miasta wniść maią: przeto obywateli o tym uwiadomiaiąc, ażeby przy wniściu tychże woysk skromność wszelką i spokoyność zachowali oraz że iak naysurowiey przykazuie. A iako JW. Generał *Suwarów* wszelką karność woyskową zachować iak nayściśley oświadczył, tak też końcem iey zachowania, ze strony obywateli Woyci Cyrkułowi po dwoch mieszkańcow do każdey ulicy do przestrzegania spokoyności wyznaczyć maią, nakazuie. Ci zaś obywatele wyznaczeni, obywateli w tey mierze wykraczaiących aresztować, i do sądu miasta oddawać będą, nadto, ażeby przy tym przechodzie woysk skromność wszelka tym pewniey zachowana była, że kamienice i domy wszystkie pozamykane być maią, i żeby obywatele nie kupili się, Magistrat przykazuie.

Dan na sessyi Magistratu dnia 7. Mca Listopada R. 1794.

*Jozef Łukaszewicz vice-Prezydent M: W. W.*

## II.

## MAGISTRAT MIASTA WARSZAWY.

Kiedy pozyskał w dniu dzisieyszym przez swych Delegowanych od JW. *Suwarowa* Gener: Leyt: woyskami Nayiaśn: Imperatorowey Jeymci wszech Rossyi pod Warszawą kommenderuiącego zapewnienie kapitulacyi z tym miastem, z warunkiem powtornie na piśmie danym beśpieczeństwa osób i maiątków obywatelskich, a między innemi kondycyami ostrzeżenie złożenia broni przez obywateli. Dla czego w pewności życzenia obywatelskiego, iak nayrychleyszey przybliżenia spokoyności, obwieszcza wszystkich Woytów Cyrkułowych, zalecaiąc im, ażeby ci w celu uiszczenia rzeczonego warunku, natychmiast uwiadomili wszystkich obywateli, by broń kalibrową, iako to: karabiny; piki, kosy, pałasze, szable, na galary, z tego powodu przez każdego z Woytow przysposobić się powinne, i te Deputowanym dwom obywatelom z każdego Cyrkułu, przez Woytow *respective* swych Cyrkułow wyznaczyć się maiącym, na też galary poniżey mostu postawić się maiące w dniu dzisieyszym przed połu-

dniem oddali. Broń zaś strzelecką, iako to: fuzye, pistolety, i inną droższą, w domach prywatnych, iako też w sklepach na sprzedaż znayduiącą się, także dnia dzisieyszego w Ratuszu M. S. W. złożyli, z ostrzeżeniem, że takowa pod zabeśpieczeniem tylko aż do przywróconey spokoyności zachowaną będzie, potym zaś każdemu z właścicielow zwrocona zostanie.

Dan na sessyi Magistratu Miasta Warszawy dnia 7. Mca Listopada roku 1794.

*Jozef Łukaszewicz vice Prezydent M. W- W.*

Pomimo takowe od Miasta przez druk ogłoszone i po ulicach poprzybiiane obwieszczenia, Woysk Rossyiskich przez Warszawę przeyście do dni 11. Listopada odłożone, do ktorego też czasu i Armisticium pomiędzy Rossiyską i Rzpltey armią podpisane.

Dnia czwartego ieszcze Listopada zaraz po attaku Pragi i iey opanowaniu, a Miasta Warszawy z ogromnych armat Rossyiskich zastraszeniu więzienia osob Kraiowych pod zabeśpieczeniem zostaiących pootwierano i wszystkim dana wolność.

W sam dzień attaku i następuiących niezmierna liczba Obywatelow i Obywatelek szukała schronienia, gdzie się komu zdało. Wielu się oddaliło z Warszawy.

Nazaiutrz dnia 5. Listop: Naczelnik Wawrzecki pozostałe około Warszawy Woyska Kor: i Lit. pod Mokotow ściągnął. Rozstawione były aż do Raszyna Dywizye. Nastąpił spor między Obywatelami i Woyskiem dnia 6. Listop: o Króla Jmci Osobę czy się w Mieście zostać, czyli sie do Obozu przenieść ma? Nakoniec ugodzenie się zaspokoiło Obywatelów.

Lecz gdy nazaiutrz dnia 7. List: zrana po Mieście rozeszły się pogłoski o pakowaniu się iakoby Królewskim, a zatym wnoszono o wyieździe, mnostwo zatym ludu z całego Miasta skupiło się do Zamku prosząc N: Pana, iżby nie wyieżdzał, gdyż odiazd Monarchy ściągnąć mogłby nienaypomyślnieysze dla Miasta skutki.

Dnia 7. Listopada JPan Jgnacy Potocki do Grała Suwarowa dla niektórych układow iezdził, i na obiad był proszony. Potym Kasztelan Mostowski od Rady do tegoż Grała był wysłany.

## Punkta Kapitulacyi zawieraią w treści:

*1mo.* Zycie i maiątki osób zabespieczone będą.

*2do.* Reparacya mostu zobopolnie dla wzaiemney kommunikacyi ma być uczyniona.

*3tio* Uszanowanie Królowi Jmci winne dostoyności iego.

*4to.* Broni złożenie własney od obywatelow, i oddanie zdobytey.

*5to.* Ma być zachowana spokoyność z obustron między obywatelami i woyskiem Rossyiskim, które przeszedłszy przez Warszawę, obozem stanie za miastem i przy okopach.

*6to.* Woysko Rzeplitey z bronią wynisć ma z miasta, lub złożywszy broń, zostać może w mieście &c.

*Z Warszawy dnia 8. Listopada.*

Rada kontynnie swoie Sessye, równie iako i niektóre Deputacye, dopoki dalsze nienastąpią urządzenia.

---

## WIADOMOSCI ZAGRANICZNE.

### ANGLIA.

**Z Londynu dnia 8. Paździer:** Lubo Parlamentu zwołanie odłożone iest do 25go. Listopada, iednak powszechne iest mniemanie, że na dalszy ieszcze odłożone będzie czas, równie z przyczyny wielce niepociesznych wiadomości od woyska lądowego, które do Hollandyi z wielką iuż umknęło się stratą, iako też dla zbytecznego oporu negocyacyi Ministra *Spencer* w Wiedniu, którego czynność skoro niedaremną być się okaże, chce Ministerium, aby zaraz obydwóm doniesiona była Izbom i od tych zatwierdzona została.

Wczora Sąd nazwany *le Grand Jury*, po kilkogodzinney deliberacyi, ogłosił, że 12. osob o występki stanu będą sądzone, a między temi liczy się i *Horne Took*.

Niektóre gazety oppozycyine i iedna Ministeryalna pisze, iż pewna rzecz iest, że donosiciel konspiracyi uczynioney na życie Króla zowiący się *Upton*, sam w głowie swoiey ow spisk uroił i powymyślał iego okoliczności, a dla pewnieyszego dowodu, kazał

robić owę strzałę wysuwaiącą się z tubusu, udaiąc że na zabicie Monarchy spiskowi onę do rzemieślników dali. Nienawiść iego przeciwko Towarzystwu Korrespondencyi (z pośród którego był wygnany, lubo iego był członkiem) a naywięcey podobno nadzieia od Dworu otrzymania nadgrody, przywiodły go do tego kroku. Chociaż takowym doniesieniom zupełney wiary dawać nie można, iednak ta rzecz godna iest uwagi, iż od kilku dni Gazety ministeryalne naywiększe utrzymuią milczenie względem takowego na życie Krolewskie układu. Właśnie teraz czynią doświadczenia telegraficzne w *Woolwich*, gdzie używaią charakterow do tego służących illuminowanych wysokości na 9. stop.

## FRANCYA.

*Z Paryża dnia 8 Październ*: List czytany iest w Konwencyi od Reprezentanta *Gillet* z *Herve* pod datą 23. Sept: pisany. Wyraża: Obywatele Kolledzy! Wstrzymałem wyiazd Kuryera, ktòrego miałem wczora wysłać, abym dziś więcey doniosł wam pomyślnych wiadomości Stokem i Rekem są przez nasze woyska opanowane Austryacka Armia daleko się od Akwizgranu usunęła. Delegowani z tego Miasta oddali mi klucze. Jeszczem nie doniosł wam o bitwie zaszłey między pierwszą strażą naszą i ostatnią naszych nieprzyiacioł. Akcya ta bardzo żwawa była, a podług rapportu Dezerterow, koalicyini stracili 800. w zabitych, lub rannych. Z naszey strony 15. na placu poległych, a 20. plezyrowanych. Ta niesłychana rożnica straty, pochodzi z osobliwszego naszey Artyllery wydoskonalenia.

Zdrowie i Braterstwo. (podpisano) *Gillet.*

Wypis z Listu tegoż Generała Gillet pod datą 26. Sept. Wzięto przy oblężeniu Mastrichtu 15. statkow ładowanych mąką i owsem. Ta zdobycz warta iest przynaymniey million. Procz tego statek ieden, armaty i moździerze wiozący, w nurty kanału pogrążony. W Akwizgranie 15. sztuk bronzowych zdobyto i do Ludwisarni Paryskiey przewieziono.

Ze wszyſtkich ſtron lud zda się być przeciwko Jakobinom poburzony. Grano w tych dniach na Teatrze Tragedyą pod Tytułem: *Mahomet*, a owym dwóm Wierszow wielkie czyniono applauzy:

*Exterminez grand Dieu! de la terre où nous sommes,*
*Quiconque avec plaisir verse le sang des hommes.*

Po Polſku

Zgładz Wielki Boże! z ziemi w sprawiedliwym gniewie
Tych, co znayduią rozkosz w krwi ludzkiey rozlewie.

Tu w Paryżu założona ieſt szkoła centralna prac publicznych na 400 Uczniow, którzy wchodząc do niey powinni umieć Arytmetykę i Geometryą Każdy z nich odbierze na Rok 1,200 liwrow na utrzymanie się. W tym Roku z 22. Miaſt wzięci będą Młodzieńcy do tey szkoły. Po 3 lub 4 latach nauki, i po doświadczeniu sposobności przyzwoitey, będą mieli dozor nad pracami Publicznemi.

Rada generalna Lugduńſka dopraszała się u Konwencyi, aby wolno było Miaſtu ich wrocić się do dawnego nazwiſka zamiaſt *Commune affranchie*.

Konwencya odebrała od Towarzyſtwa ludu adress z wyrażeniem: Iż ludzkość i patryotyzm wspolnie łączyć się nie mogą. Konwencya zganiła takowe zdanie.

W rachunkach Bouchotta i Pache, nie doſtaie 150, millionow liwrow Głoszą iakoby Robespierre na swoie prywatne użył ie potrzeby.

## HOLLANDYA.

*Z Amſterdamu dn: 16. Paźdz:* W okolicach tuteyſzego miaſta za zbliżaniem ſię coraz barziey do tey Stolicy nieprzyiacioł, przygotowana czynią do otwarcia wielkich ekluzow, czyli chowalnic wód gotowych do zalewu. Gdyby to naſtąpiło, niezmierne wyniknęłyby ſzkody dla całey teraźnieyſzey generacyi, gdyż po takowym zalaniu, grunta do lat 20, albo i 30 niezdatne ſą do wydawania płodu.

*Z Leydy dn: 17. Paźdz:* Generał *Worneck* z 6cią batalionami i 16. ſzwadronami obrócił marſz do *Duisbourg*,

aby kommunikacyą uczynił między *Wesel* i korpusem *Hannoweranow*, ktorych ftraż pierwfza pomknęła fię do tey fortecy. Xże *d' Yorck* ma dotąd generalną kwaterę w *Nimedze*. Wielkie czynią fię przygotowania do filney tego miafta obrony, ktora ma być zdana Generałowi Hannoweranow *de Hammerstein*.

Gdy iednak forteca leżąca poniżey Nimegi, nazwana *St André*, przez Hannoweranow zoftała zburzona, Francuzi za umykaiącym fię tychże Hannoweranow woyfkiem, pomknęli fię bez przefzkody, rzekę *Mozę* przebyli niedaleko wfi *Alphen*, a zatym część *Geldryi*, ktora leży pomiędzy tą rzeką i *Waal*, zoftała im otworzona. Miafto *Thiel* naybliżey niebeśpieczeńftwu wpadnienia w ręce Francuzow podlega.

Naypierwfze zdaią fię bydź ufiłowania Anglikow, Hannoweranow i Hefsow, aby obronić wyfpę *Bommel* i brzegi kanału *du Waal*, zacząwfzy od *Nimegi* do *Gorcum*. Podług wiadomości naypoźnieyfzych, forteca *Bois le Duc* poddała fię Francuzom dnia 12. t. m. Garnizon otrzymał dozwolenie wolnego wyiścia i wgłąb kraiu Rzpltey bez żadney przefzkody mafzerowania. Wpadło w ręce tychże Francuzow 40. ftatkow ładowanych, na ktorych znaczne korzyści zdobyli. Trzeba oddać Generałom ich i Officerom fprawiedliwość, że w Hollenderfkich kraiach zupełną karność utrzymuią żołnierzy, a zafzłe wfzelkie zafkarżenia z naywiększą ułatwiaią ludzkością.

---

## W Y P I S Y
### o Polszcze z Gazet Zagranicznych.

W Prusiech tak wschodnich iak zachodnich i Litwie Prufkiey dla nieurodzaiu zakazany wszelki wywoz zboża. Około 15. Września Prufkie korpus *Brüneckа* posunęło się ku granicom Litewfkim. Wyflani na rekognofkowanie Leytnanci *Leyftädt* w 50 huzarow i *Unruch* w 50. dragonii obfkoczeni zoftali od 600. Polakow i ledwie ze ftratą wyrznęli się. Scigani umkneli za granice.

Krol Prufki powracaiąc dnia 18. Września od armii swoiey w Polszcze, oświadczył przy parolu woyfkom swoim wdzięczność i ukontentowanie za męftwo e-

kazane w kampanii Polſkiey. Samemu batalionowi grenadyerow *Bonina* za zdobycie wdniu 28 Sierpnia pod maiorem *Vieregg* iedney armaty Polſkiey kazał wyliczyć 300 talarow.

*Z Torunia d. 4. Października.* Jgielſtrom który bawił w *Krolewcu*, odiechał do Rygi. Jmperatorowa łaſkawie przyięła pisania iego do siebie nadeſłane i papiery. W Stołłupianach ſtoi G. L. *Brunek*, a w Zakroczymiu *Schöfeldt*, lecz ten ma się przenieść do woyſka w Południowych Prusach, a po nim obeymie kommendę Favrat. Z Fordunia i Bydgoszczy mnoſtwo uciekaiących. Szekuly od kuli armatney poſtradał nogi, a z karabina ugodzony doſtał się w niewolą. W tey akcyi batalion Pircha wycięty, lub w niewolą zabrany. Pułkownik Witt raniony, reszta korpusu Szekulego uciekła do Szwetz, lub się salwowała przez wiſłę. Magazyny w Bydgoszczy, budowy i gorzelnie w Forduniu należące do Szekulego zag rneli Polacy. Już się i do Torunia zbliżać chcieli. W akcyi Hinrichsa z Polakami przy Exyn zabito im 22. Szlachty, a 4 zachwycono

*Z Poznania d. 8. Października.* Mimo uzbroień tego Miaſta, to co się ſtało między Wartą Wiſłą i w powiecie Netz nabawia los nasz niepewnością Przed kilką dniami G. L. Manſtein ruszył z tąd do Sląſka a Eisner żadney przeciw Polakom nieprzedsięwziął ieszcze akcyi, tylko przygotowania do walney bitwy czyni.

*Od Wiſły 9. Paździer.* Szekuly umarł z ran odniesionych i z honorami woyſkowemi pochować go kazano. W Bydgoszczy wszyſtkie dobra i ſkłady kameralne pozabierano, prywatne zaś maiątki zoſtawiono nietkniętemi. Do Pruſs południowych prowadzą znaczną partyą artyllerYi Pruſkiey Jak ſłychać, Prusacy zamyślaią prowadzić zimową kampanią przeciw Polszcze, i iuż przygotowane maią kilka tysięcy kożuchow.

---